

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”

А. Умаров

2020 йил “18” 06

“КЕЛИШИЛДИ”

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

2020 йил “14” 08

Рўйхатга олинди: № БД – 5112700- 3.06

2020 йил “14” 08

БОЛАЛАРНИ МАКТАБГА ТАЙЁРЛАШ
ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси: 100000 – Гуманитар
Таълим соҳаси: 110000 – Педагогика
Таълим йўналиши: 5112700 - Мактабгача таълим психологияси
ва педагогикаси

Фан/модуль коди ВМТ3004	Ўқув йили 2020-2021	Семестр 8	ECTS - Кредитлар 4	
Фан/модуль тури Мажбурий	Таълим тили Ўзбек/рус		Ҳафтадаги дарс соатлари 8	
1.	Фаннинг номи	Аудитория машғулоти (соат)	Мустақил таълим (соат)	Жами юклама (соат)
	Болаларни мактабга тайёрлаш	56	64	120
2.	<p>I. Фаннинг мазмуни</p> <p>"Болаларни мактабга тайёрлаш" фанида мактабгача ёшдаги болаларнинг мактабга тайёрлиги билан боғлиқ бир қатор муҳим педагогик масалалар кўриб чиқилади. Мактабга тайёрланиш муаммоси турли мутахассисликлар тадқиқотчилари - физиологлар, ўқитувчилар, психологлар орасида жуда долзарб бўлиб қолди. Боланинг мактабга психологик тайёргарлиги муаммосининг турли жиҳатлари болалик муаммолари ҳақидаги илмий фикрлар.</p> <p>Курс катта мактабгача ёшдаги боланинг ривожланиш даражасини баҳолашнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида асосий маълумотларни ўз ичига олади, дидактиканинг назарий ва методологик асосларини, унинг асосий қонунларини, функциялари ва усулларини, инсон тараққиётининг асосий манбалари ва қонунларини ўқув жараёнининг объекти ва субъекти сифатида, илмий-услубий асосларга бағишлайди. ўқув жараёнини таъминлаш учун бўлажак педагоглар мактабгача таълим соҳасида ўқув жараёнини ташкил этиш ва ўтказишнинг моҳияти ва усулларни ўрганиши, унинг сифатлари мактаб таълимида қанчалик ривожланганлигини тушуниш керак. Фанни ўрганиш маъруза ва семинарларда, шунингдек талабаларнинг мустақил иши жараёнида олиб борилади.</p> <p>Маърузалар ва амалий машғулотлар мазмуни бакалавр талабаларга мактабгача таълим соҳасидаги махсус назарий ва амал й фанларни ўқитиш усулларининг мазмунини ўзлаштириш ва технологик жиҳатларини ўзлаштиришга имкон беради.</p> <p>II. Асосий назарий қисм (маъруза машғулоти)</p> <p>II.1. Фан таркибига қуйидаги мавзулар кирди:</p> <p>Мавзу 1. Мактабгача ёшдаги болаларни мактабга тайёрлашга доир тушунчалар. Мактабга тайёргарлик тушунчаси. Муаммонинг тарихий томони. Замонавий мактабга тайёргарлик соҳасидаги тадқиқотлар.</p> <p>Болаларнинг мактабга тайёрлиги муаммоси. Таълим фаолияти</p>			

талабларига жавоб берадиган боланинг ривожланиш даражаси. Болани мактабга тайёрлашда ўйиннинг роли ва ўйин учун мотивация. Ўйиннинг моҳияти.

Мавзу 2. Мактабгача ёшдаги бола саломатлигининг жиҳатлари. Мактабгача болалари соғлигининг психологик жиҳатлари". Психологик соғлиқ" тушунчаси. "Ақлий саломатлик" тушунчаси. Руҳий ҳолатлар; "соғлиқ" атамаси. Ақлий саломатлик ва атроф-муҳит ўртасидаги муносабатлар.

Мавзу 3. Болани мактабга тайёрликка мотивацион соҳанинг ривожланишининг таъсири

Шахсий тайёрлик тушунчаси. Мактабга тайёрликни белгилайдиган таълим фазилатлари блоклари.

Мотивация соҳаси ривожланишининг таъсири, болани мактабга шахсий тайёрлик мотивларнинг пайдо бўлиши. Ўқув фаолияти мотивларини таснифлаш.

Мавзу 4. Ақлий тайёрлик "Интеллектуал тайёргарлик" тушунчаси. Соҳадаги психологик ва педагогик тадқиқотлар. Мактабга интеллектуал тайёргарлик. Кўрсаткич сифатида тафаккурнинг ривожланиш даражаси интеллектуал тайёрлик. Нутқни ривожлантириш даражаси интеллектуал таркибий қисмлардан бири сифатида тайёрлик.

Мавзу 5. Нутқни, ўқиш ва ёзишни ўргатиш. Мактабгача ёшдаги бола нутқни ривожлантириш йўллари. Болада нутқни ривожлантириш усуллари, уни интеллектуализация қилиш. Боланинг оғзаки ривожланишида болалар сўзларини яратиш ва эгоцентрик нутқнинг ўрни. Боланинг график ва расмларни ёзишни ривожлантириш учун зарур шартлар сифатида. Эрта, 3-5 ёшда ёзишни ўргатиш учун имкониятлар ва шароитлар. Муваффақиятни ўрганиш учун ўқиш ва ёзишни ўрганиш учун мотивациянинг аҳамияти.

Мавзу 6. Мактабга тайёргарлик. Боланинг мактабга психологик тайёргарлигини белгиловчи иккита асосий омили: шахс-мотивацион интеллектуал-когнитив. Мактабгача боланинг мактабдаги билим, кўникма ва кўникмаларни эгаллашга тайёрлигини таъминлайдиган мотивациянинг тузилиши. Когнитив қизиқишларнинг ўрни, ўзини ўзи такомиллаштириш зарурати, муваффақиятга эришиш, ўзини ўзи муносиб баҳолаш ва интилишларнинг мақбул даражаси. Мактабгача ёшдаги боланинг ўқув фаолиятига тайёрлигининг асосий мотивацион ва таркибий (фаолият таркиби) белгилар.

Мавзу 7. Мактабгача ёшдаги болаларни "Илк қадам" ўқув Давлат дастури асосида мактабга тайёрлаш. "Илк қадам" ўқув Давлат дастури мазмун моҳияти асосида мактабга тайёрлаш жиҳатлари. "Илк қадам" ўқув Давлат дастури фаолият турлари болани мактабга тайёрлашга қаратилгани.

Мавзу 8. Болаларни мактабга тайёрлаш тизимидаги узлуксизлик. Педагогик талаблар ва таълим ва тарбия шартларининг узлуксизлиги. Мактабгача таълим ташкилотлари фаолиятининг узлуксизлиги (тарбиячилар, психологлар, логопед, кўшимча таълим ўқитувчилари ва бошқалар) ва бошланғич мактаб ўқитувчилари.

Мавзу 9. Болаларни мактабга тайёрлашда машғулотнинг ўрни. Машғулот- ўқув ривожлантирувчи фаолият сифатида. Мақсад, вазифалари. Шакл, воситалари.

Мавзу 10. Болаларни мактабга тайёрлашда элементар математик тасавурларни шакллантириш орқали мактабга тайёрлаш. Интеллектуал қобилиятларни ривожлантириш учун топшириқлардан фойдаланиш. Интеллектуал қобилиятларни ривожлантириш учун ўйинлардан фойдаланиш. Компьютер технологияларидан фойдаланган ҳолда мактабгача ёшдаги болаларнинг математик тасавурларини шакллантириш.

Мавзу 11. Болаларни меҳнат малака ва кўникмаларини шакллантириш орқали мактабга тайёрлаш. Ўз ўзига хизмат қилишни ўргатиш орқали мактабгача ёшдаги болаларни меҳнат малака ва кўникмаларини шакллантириш йўллари. Қўл меҳнати-мактабга тайёрлаш восита сифатида.

Мавзу 12. Болаларни мактабга тайёрлашда табиат билан таништириш орқали мактабга тайёрлаш. Атроф -оламни англашда болаларни мактабга тайёрлаш. Жонли жонсиз табиат билан таништириш орқали мактабга тайёрлаш йўллари.

Мавзу 13. Тасвирий фаолият машғулотларида болаларни мактабга тайёрлаш. Майда қўл моторикасини ривожлантириш-ёзувга тайёрлаш сифатида. Тасвирий фаолият турлари жараёнидаги мактабга тайёрлашнинг муҳим жиҳатлари.

Мавзу 14. Болаларни мактабга тайёрлашда мактабгача таълим ташкилоти ва оила ҳамкорлиги. Болаларни мактабга тайёрлашда мактабгача таълим ташкилоти ва оила ҳамкорлиги. мактабгача таълим ташкилоти ва оила ҳамкорлигида бола ривожланишидаги талабларни яхлитлиги.

Мавзу 15. Болаларни мактабга тайёрлашда ахборот коммуникатив воситалардан фойдаланиш. Ахборот коммуникатив воситалар тушунчаси. Мактабгача ёшдаги болалар учун мўлжалланган АКТ воситалари.

III. Амалий машғулотлари бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

Мавзу 1. Мактабгача ёшдаги болаларни мактабга тайёрлашга доир тушунчалар.

Мавзу 2. Мактабгача ёшдаги бола саломатлигининг жиҳатлари.

Мавзу 3. Болани мактабга тайёрликка мотивацион соҳанинг ривожланишининг таъсири

Мавзу 4. Ақлий тайёрлик "Интеллектуал тайёргарлик" тушунчаси.

Мавзу 5. Нутқни, ўқиш ва ёзишни ўргатиш.

Мавзу 6. Мактабга тайёргарлик.

Мавзу 7. Мактабгача ёшдаги болаларни "Илк қадам" ўқув Давлат дастури асосида мактабга тайёрлаш.

Мавзу 8. Болаларни мактабга тайёрлаш тизимидаги узлуксизлик.

Мавзу 9. Болаларни мактабга тайёрлашда машғулотнинг ўрни.

Мавзу 10. Болаларни мактабга тайёрлашда элементар математик тасавурларни шакллантириш орқали мактабга тайёрлаш.

Мавзу 11. Болаларни меҳнат малака ва кўникмаларини шакллантириш орқали мактабга тайёрлаш.

Мавзу 12. Болаларни мактабга тайёрлашда табиат билан таништириш орқали мактабга тайёрлаш.

Мавзу 13. Тасвирий фаолият машғулотларида болаларни мактабга тайёрлаш.

Мавзу 14. Болаларни мактабга тайёрлашда мактабгача таълим ташкилоти ва оила ҳамкорлиги.

Мавзу 15. Болаларни мактабга тайёрлашда ахборот коммуникатив воситалардан фойдаланиш.

Амалий машғулотлар мультимедиа курулмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академик гуруҳга бир профессор-ўқитувчи томонидан ўтказилиши зарур. Машғулотлар фаол ва интерфактив усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

IV Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Инсон психофизиологик ривожланишининг асосий қонунлари.
2. Мактабгача таълим фаолиятида болаларни ёшга қараб даврлаштириш хусусиятларини ҳисобга олиш.
3. Бола ҳаётининг турли босқичларида ёшга боғлиқ ижтимоийлашув хусусиятлари.
4. Инсоннинг маънавий ривожланишининг асосий қонунлари.
5. Фаолият ва унинг ижтимоий-педагогик имкониятлари ва хусусиятлари.
6. Инсон тараққиётининг асосий қонуниятлари унинг шахсини шакллантириш ва турли ёшдаги болалар билан ишлашни ташкил этиш учун асос сифатида.
7. Тасвирий фаолият машғулотларида болаларни мактабга

тайёрлаш.

8. Ўқув фанларининг мазмуни ва ўқув мақсадларига эришиш уларнинг самарадорлиги ва имкониятлари нуқтаи назари.

9. Ривожлантирувчи таълим -ўқув жараёнининг асосий функцияларидан бири сифатида.

10. Таълимни ривожлантириш технологиялари ва уларни амалда қўллаш усулларининг назарий тавсифи.

11. Ўқув фаолиятида болаларнинг ички фаоллигини рағбатлантиришнинг дидактик усуллари, уларнинг мустақиллигини шакллантириш, когнитив мотивация, интеллектуал ривожланиш.

12. Болаларни меҳнат малака ва кўникмаларини шакллантириш орқали мактабга тайёрлаш.

13. Таълимни ривожлантириш жараёнида болаларга индивидуал ёндашиш технологиясини амалга ошириш учун психологик-педагогик шароитлар.

14. Таълимни табақалаштиришнинг психологик ва дидактик мезонлари.

15. Болаларни мактабга тайёрлашда мактабгача таълим ташкилоти ва оила ҳамкорлиги.

16. Шахсга йўналтирилган таълим тизимидаги ўқув фаолиятини тузатиш усуллари, уларнинг ўқув жараёнида қўлланадиган ўрни ва усуллари.

17. Болаларни мактабга тайёрлашда ахборот коммуникатив воситалардан фойдаланиш.

18. Ўқув жараёнининг гуманистик йўналиши. Биргаликда ўрганиш.

19. Болаларни мактабга тайёрлашда табиат билан таништириш орқали мактабга тайёрлаш.

20. Мактабгача ёшдаги болаларнинг типологик ва индивидуал хусусиятларига ўқитишнинг йўналиши.

21. Мактабгача ёшдаги болаларни мактабга тайёрлашга доир тушунчалар.

22. Мактабгача ёшдаги бола саломатлигининг жиҳатлари.

23. Болани мактабга тайёрликка мотивацион соҳанинг ривожланишининг таъсири

24. Ақлий тайёрлик "Интеллектуал тайёргарлик" тушунчаси.

25. Нутқни, ўқиш ва ёзишни ўргатиш.

26. Мактабга тайёргарлик.

27. Мактабгача ёшдаги болаларни "Илк қадам" ўқув Давлат дастури асосида мактабга тайёрлаш.

	<p>28. Болаларни мактабга тайёрлаш тизимидаги узлуксизлик.</p> <p>29. Болаларни мактабга тайёрлашда машғулотнинг ўрни.</p> <p>30. Болаларни мактабга тайёрлашда элементар математик тасавурларни ш шакллантириш орқали мактабга тайёрлаш.</p> <p>Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш тавсий аэтилади.</p>
3.	<p>V. Фан ўқитилишининг натижалари (шаклланадиган компетенциялар)</p> <p>Фанни ўзлаштириш натижасида бакалавр:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мактабгача ёшдаги болаларнинг умумий хусусиятлари; - мактабгача ёшдаги болани мактабга тайёрлашнинг психологик асослари; - психологик таркиб ва этти йиллик инқироз омиллари; - боланинг шахсиятини шакллантиришнинг ўзига хос шартлари; - мактабгача ёшдаги когнитив функциялар динамикасининг мунтазамлиги; - мактабда ўқишга тайёрлик ва тайёр эмаслик кўрсаткичлари; <p>боланинг мактабга тайёрлигининг асосий муаммоларини таҳлил қилиш;</p> <ul style="list-style-type: none"> - болалар соғлиғининг психологик жиҳатлари тўғрисидаги назарий билимлардан фойдаланиш; - етти йиллик инқироз ва мактабга ақлий тайёргарликнинг таркибий қисмларини тавсифлаш; - мактабгача ёшдаги болаларни ўқитишнинг мазмуни, вазибалари ва муаммоларини баҳолаш. тушунчаси ҳақида <i>тасаввур ва билимга эга бўлиши</i>; <p>мактабгача ёшдаги болаларнинг психодиагностикасининг замонавий усуллари;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ақлий ва психофизиологик ривожланишнинг умумий, ўзига хос индивидуал хусусиятларини ҳисобга оладиган усуллар; - мактабгача ёшдаги боланинг хатти-ҳаракати ва фаолиятини тартибга солиш усуллари; - психологик ҳодиса ва жараёнларни таҳлил қилиш усуллари ва методлари; - мустақил ишлаш кўникмалари. Қуйидагиларга тайёрлигини намойиш қилиши керак: - ёш, психофизик ва индивидуал хусусиятларни, шу жумладан болаларнинг эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда ўқитиш, ўқитиш ва ривожланишни амалга ошириш қобилияти <i>кўникмаларига эга бўлиши</i>; • - ижодий жамоанинг таълимни бошқариш соҳасидаги педагогик фаолият кўникмалари;

	<ul style="list-style-type: none"> • - замонавий ўқув жараёнини лойиҳалаш технологиялари; • - касбий педагогик маданият ва инновацион педагогик фаолият технологияларини амалда қўллаш малакасига <i>эга бўлиши керак.</i>
4.	<p>VI. Таълим технологиялари ва методлари:</p> <ul style="list-style-type: none"> • маърузалар; • интерфаол кейс-стадилар; • семинарлар (мантикий фиклаш, тезкор савол-жавоблар); • гуруҳларда ишлаш; • тақдимотларни қилиш; • индивидуал лойиҳалар; • жамоа бўлиб ишлаш ва ҳимоя қилиш учун лойиҳалар.
5.	<p>VII. Кредитларни олиш учун талаблар:</p> <p>Фанга оид назарий ва услубий тушунчаларни тўла ўзлаштириш, таҳлил натижаларини тўғри акс эттира олиш, ўрганилаётган жараёнлар ҳақида мустақил мушоҳада юритиш ва жорий, оралиқ назорат шаклларида берилган вазифа ва топшириқларни бажариш, якуний назорат бўйича ёзма ишни топшириш.</p>
6.	<p>Асосий адабиётлар</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мирзиёев Ш.М. “2017-2021-йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори. Т.: -2016й. 29-декабр 2. Ўзбекистон Республикаси Илк ва мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган давлат талаблари. Т.: 2018. 3. “Илк қадам” Давлат ўқув дастури. Т. : 2018 4. Хасанбоева О.У. ва бошқ. Мактабгача таълим педагогикаси. Т.: Т.: Илм зиё. 2012 ўқув қўлланма. 5. Ф.Қодирова. Ш.Тошпўлатова. Н.Каюмова. М.Аъзамова Мактабгача педагогика. Дарслик Т.: Тафаккур 2019. <p>Қўшимча адабиётлар</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Ш.М.Мирзиёев “Буюк келажагимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қураимиз” Т 20017й 7. Ш.М.Мирзиёев “Эркин ва фаровон демократик ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз” Т 20016й 8. Ш.М.Мирзиёев “Қонун устунворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш-юрт тараққиёти ва халқ фароволигини гарови” Т 20016й 9. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси президентининг фармони. <i>Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017й., 6-сон, 70-модда.</i> 10. Мирзиёев Ш.М. “2017-2021-йилларда мактабгача таълим тизимини

	<p>янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори. Т.: -2016 29-декабр.</p> <p>11. Теплюк, С.Н. Актуальные проблемы развития и воспитания детей от рождения до трех лет. Пособие для педагогов дошкольных учреждений / С.Н. Теплюк. - Москва : МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2010. - 144 с.</p> <p>12. Галигузова, Л. Н. С. Ю. Мещерякова-Замогильная. Дошкольная педагогика : учебник и практикум для академического бакалавриата— 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2016. — 284 с.</p> <p>Ахборот манбаалари</p> <p>13. О‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi: http://www.edu.uz.</p> <p>14. О‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi: www.uzedu.uz.</p> <p>15. Xalq ta’limi sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish markazi: www.multimedia.uz</p> <p>16. Ijtimoiy axborot ta’lim portali: www.ziyonet.uz. Maktabgacha ta’lim vazirligi: www.mtv.uz.</p>
7.	<p>Фан дастури Олий ва ўрта maxsus, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 2020 йил “14” 08 даги 3 -сонли баённомаси билан маъқулланган.</p> <p>Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта maxsus таълим вазирлигининг 2020 йил “14 08” даги 418 - сонли буйруғи билан маъқулланган фан дастурларини таянч олий таълим ташкилоци томонидан тасдиқлашга розилик берилган.</p>
8.	<p>Фан модуль учун масъуллар:</p> <p>Г.Э.Джанпеисова Низомий номли ТДПУ, “Мактабгача таълим методикаси” кафедраси мудир, педагогика фанлари номзоди доцент.</p> <p>О.А Махмудова Низомий номли ТДПУ, “Мактабгача таълим методикаси” кафедраси доцент в.б <i>Махму</i></p>
9.	<p>Такризчилар:</p> <p>Ахмедова М.Э- п.ф.н. , доцент "Педагогика " кафедраси мудир Н.Ш.Абдуллаева - Мактабгача таълим муассасалари раҳбар ва уларнинг малакасини ошириш институти "Мактабгача ва мусиқий таълим" кафедраси мудир,п.ф.н</p>